

Sukuelinherpes (genitaaliherpes) miehellä

Lääkärikirja Duodecim

10.1.2023

Iho- ja sukupuolitautilien erikoislääkäri Eija Hiltunen-Back

- Yleistä
- Sukuelinherpeksen oireet
- Herpestartunnan toteaminen
- Herpeksen hoito
- Milloin hoitoon?
- Sukuelinherpeksen ehkäisy
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Aiheuttajana Herpes simplex -virus 1 tai 2. Virus jää tartunnan jälkeen elimistöön ja voi aiheuttaa toistuvia oireisia jaksoja.
- Tyypillisinä oireina genitaalialueelle ilmaantuvat rakkulat, jotka puhkeavat ja haavautuvat. Tartunta voi olla myös oireeton.
- Oireita voidaan lievittää ja viruseritystä lyhentää viruslääkkeillä.
- Tiheästi oireilevaa sukuelinherpestä voidaan ehkäistä viruslääkkeillä.

Yleistä

Sukuelinherpeksen aiheuttaa yleensä *Herpes simplex* -virus, tyyppi 2 (HSV-2). Kolmannes tartunnoista on HSV-1-viruksen aiheuttamia. HSV-2:n kantajia lienee aikuisista ainakin 20 %. Suurin osa heistä on oireettomia. *Herpes simplex* -virus jää tartunnan jälkeen piilevänä hermosolmukkeeseen ja voi myöhemmin uusiutua.

Sukuelinherpeksen oireet

Ensirtunnassa tartunta-alueelle nousee 2–14 päivän kuluessa ryhmä kihelmöiviä, aristavia kirkkaita nesterakkuloita, jotka puhkeavat 1–2 päivän kuluessa niiden ilmestymisestä aiheuttaen pinnallisia haavaumia (ks. kuvat [1](#) ja [2](#)). Rakkulanpohjat parantuvat 2–4 viikossa arpia jättämättä. Samanaikaisesti nivusalueelle ilmaantuu aristavia imusolmukesuurentumia. Ensirtuntaan voi liittyä kuumetta, päänsärkyä ja lihassärkyä. Ensirtunta voi olla myös oireeton.

Kuva 1. Genitaalinen eli sukupuolih herpes miehellä. Peniksen iholla näkyy pieniä vaaleita herpesrakkuloita, joiden koko hieman vaihtelee.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Kuva 2. Genitaalinen eli sukupuolih herpes miehellä. Peniksen terskan limakalvossa uusiutuva herpesrokahtuma tekee aristavia, helposti rikkoutuvia rakkuloita.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Herpesvirus jää piilevänä hermosolmukkeeseen, ja virus aktivoituu sattumanvaraisesti. Tällöin puhutaan uusintatartunnasta, joka on yleensä lievempi ja lyhytkestoisempi kuin ensitartunta. Oireiden kesto on noin viiko ja yleisoireita on harvoin. Suurella osalla viruksen kantajista tauti pysyy oireettomana, mutta toisilla se voi aktivoitua jopa yli 10 kertaa vuodessa.

Herpestartunnan toteaminen

Herpestartunta voidaan todeta parhaiten oireisessa vaiheessa, jolloin nähdään tyypilliset rakkulat ja haavaumat. Epävarmoissa tapauksissa rakkulasta tai haavaumasta otetaan vanupuikolla näyte, josta virus voidaan osoittaa nukleinihapon osoitusmenetelmällä.

Herpeksen hoito

Oireista herpesepisodia voidaan hoitaa suun kautta otettavilla asikloviiri-, valasikloviiri-

tai famsikloviiri lääkkeillä, jotka ovat yleensä reseptilääkkeitä. Kun herpes on kerran todettu, kannattaa lääkäriltä pyytää valmiiksi resepti mahdollisia uusiutumisia varten. Apteekissa on ilman reseptiä myytävänä lähinnä huuliherpeksen hoitoon tarkoitettuja voiteita, joiden tehosta sukuelinherpekseen ei ole näyttöä.

Milloin hoitoon?

Lääkärin apuun on syytä turvautua

- kun herpekseen viittaavat oireet ilmaantuvat ensimmäistä kertaa, diagnoosin varmistamista varten
- jos genitaalierpeksen oireet ovat rajut tai niihin liittyy virtsaamisvaikeutta
- jos herpes uusiutuu usein, esim. 6 tai useampi kertaa vuodessa tai
- jos toistuvat infektiot kestävät pitkään tai ovat kovin kivuliaita.

Sekuelinherpeksen ehkäisy

Sukuelinherpes tarttuu erityisesti oireisessa vaiheessa, mutta myös oireettoman tai tartunnastaan tietämättömän partnerin välityksellä. Sukuelinherpeksen rakkulavaiheessa on syytä pidättäytyä yhdynnästä, kunnes rakkulapohjat ovat kuivuneet. Kondomin antama suoja ei ole täydellinen, koska virusta voi erittyä myös kondomin ulkopuolisilta iho- ja limakalvoalueilta. Tilapäisissä seksisuhteissa kannattaa aina käyttää kondomia, koska herpes voi tarttua myös oireettomana aikana. Huuliherpes voi tarttua suuseksissä seksikumppanin sukuelimiin ja aiheuttaa sukuelinherpeksen.

Tiheään toistuvia sukuelinherpeksiä voidaan estää päivittäin suun kautta otettavilla asikloviiri-, valasikloviiri- tai famsikloviirilääkkeillä. Estohoidon kesto on yleensä yli 6 kuukautta ja sen aikana herpeksen aktivoituminen vähenee tai lakkaa. Lääkitys ei kuitenkaan pysty hävittämään herpesolussa piileksivää virusta.

Aiemmat kirjoittajat: Ihotautien erikoislääkäri Matti Hannuksela ja iho- ja sukupuolitautilien erikoislääkäri Anna Hannuksela-Svahn

Artikkelin tunnus: dlk00214 (011.002)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim